

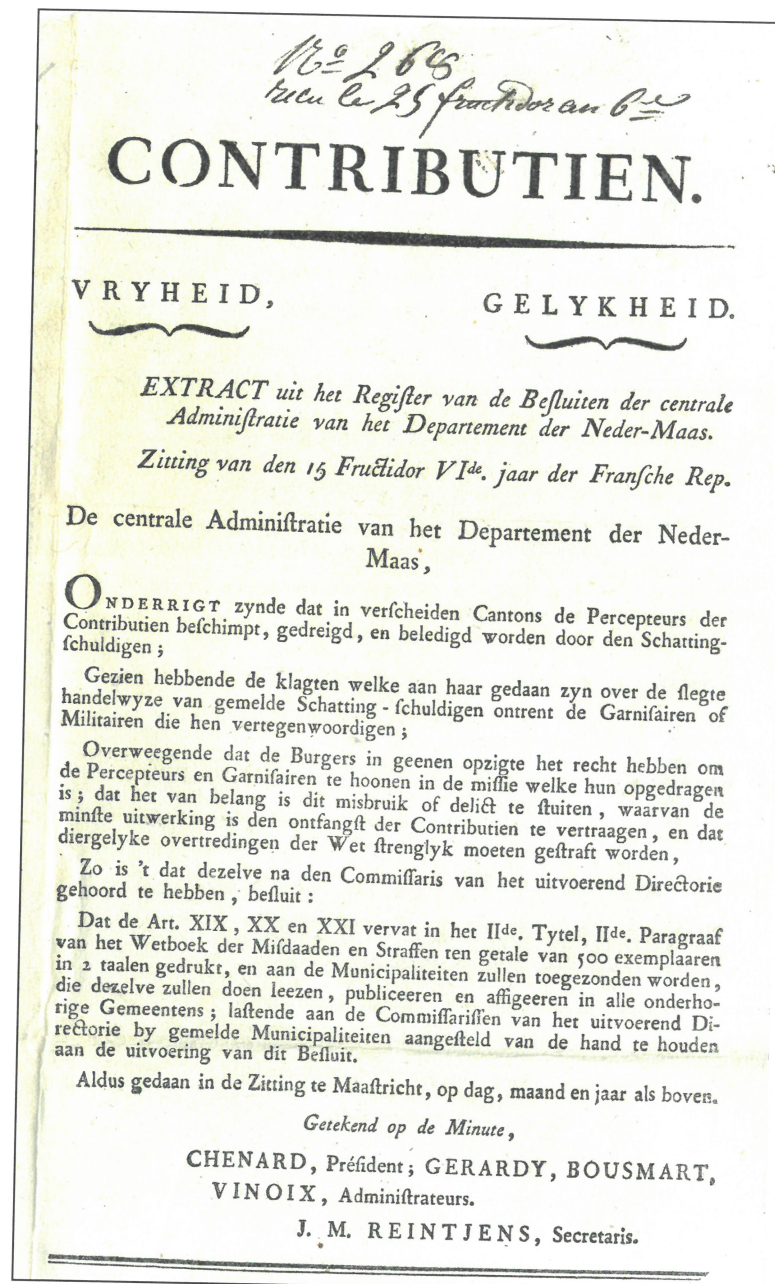

Zo ging dat ...

... in het departement van de Nedermaas in 1798: bescherming voor de belastinginners en hun begeleiders

Na de aanhechting van het vorstendom Luik bij de Franse Republiek in 1795-1796 duurde het niet lang voordat de inwoners van het voormalige vorstendom met bestuurlijke nieuwigheden geconfronteerd werden. In plaats van de voormalige regering in Luik, die hoofdzakelijk bestond uit adellijke medewerkers van de bisschop, en die er niet echt op uit was veel te veranderen, werden ook onze streken nu vanuit Parijs bestuurd, door een regering met nieuwe inzichten. Er op toezien dat de dingen bleven zoals ze al eeuwen waren, was niet langer een bekommernis van de bestuurders. In plaats van adellijke bestuurders met traditionele inzichten en een volksvertegenwoordiging in de vorm van een geestelijke, een adellijke en een burgerlijke of stedelijke stand, waren nu bestuurders aan de macht gekomen die inzagen dat belastingopbrengsten niet enkel dienden om de vorstelijke hofhouding te financieren, maar vooral om de leef- en werkomstandigheden in het land te verbeteren. En om een krachtig leger op de been te houden en in te zetten.

Koken kost echter geld, en nieuwe initiatieven op het vlak van de aanleg van wegen of het uitbouwen van een permanent leger van dienstplichtige lotelingen kostten veel meer dan wat de belastingen in het voormalige vorstendom Luik opbrachten. Niet alleen ging de belastingdruk omhoog, de mensen in onze streek werden ook met nieuwe belastinginners geconfronteerd. Waar vroeger de belastingen opgehaald werden door de burgemeesters van de dorpen, die het nodige doorstortten aan de vorstelijke schatkist, verschenen er nu door de staat betaalde belastinginners. Waar de vroegere burgemeesters begrepen dat je de belastingen bij de boeren moest ophalen als de oogst gedorst en het overschot verkocht was, of als de

¹ In het republikeinse Frankrijk werd het jaar verdeeld in twaalf maanden die ieder 30 dagen telden. De maand Fructidor was de laatste maand van het jaar. Na de 30ste Fructidor volgden nog 5 *jours complémentaires*, zodat het republikeinse jaar 365 dagen telde. De republikeinse kalender was ingegaan op 22 september 1792. Op 10 Nivôse van het Jaar XIV of 1 december 1805 werd de republikeinse kalender weer afgeschaft, en schakelde Frankrijk weer op de Gregoriaanse kalender over.

overtollige kalveren of vaarzen verkocht waren, verschenen de nieuwe belastinginners op de momenten die daar in Parijs voor vastgesteld waren.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat niet iedereen in onze dorpen inzag dat hogere belastingen een noodzaak waren voor de uitbouw van een betere infrastructuur, die op zijn beurt zou leiden tot meer welvaart. In het departement van de Nedermaas, het gebied dat in grote lijnen overeenkomt met de huidige provincies Belgisch en Nederlands Limburg, werd al snel duidelijk dat het noodzakelijk was om de belastinginners of *percepteurs* in dienst van de Franse overheid te laten vergezellen door een aantal militairen of *garnisaires*, die wanneer dat nodig was de sterke arm konden leveren om onwillige belastingplichtigen op betere ideeën te brengen. Die *garnisaires* waren garnizoensoldaten, die meestal wegens hun leeftijd niet meer in staat waren om mee op veldtocht te trekken, en die in Maastricht of in een andere stad in een kazerne verbleven.

Op 15 Fructidor van het Jaar VI van de Franse republikeinse jaartelling¹, of 1 september 1798, boog de centrale administratie van het departement van de Nedermaas - een orgaan waarvan de bevoegdheden enigszins vergelijkbaar zijn met

die van de huidige bestendige deputatie - zich over de meldingen *uit verscheiden cantons dat de percepteurs der contributien er beschimpt, gedreigd en beledigd* werden door de belastingplichtigen. Ook de *garnisaires* die hen begeleidden werden niet ontzien en waren het voorwerp van hoon en spot vanwege de burgers.

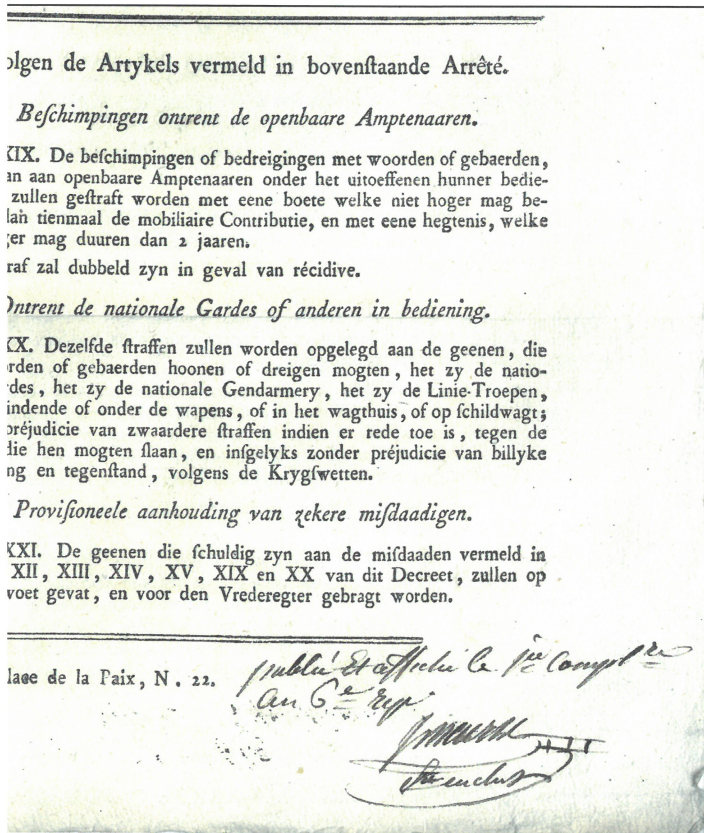
De bestuurders, met Fransklinkende namen als Chenard, Gerardy, Bousmart en Vinois, realiseerden zich dat deze situatie niet bevorderlijk was voor een vlotte inning van de belastingen en er in tegendeel toe leidde *den ontvangst der contributien te vertraagen*. Zoiets moest in hun ogen ten allen prijze vermeden worden en *diergelyke overtredingen der wet* moesten *strenglyk gestraft worden*.

Hoog tijd, zo oordeelden de bestuurders van het departement, om de burgers de bepalingen van de artikels XIX, XX en XXI van de tweede titel, tweede paragraaf van het *wetboek der misdaden en straffen* in herinnering te brengen, waarin het verbod om openbare ambtenaren in de uitoefening van hun functie of leden van de nationale garde wanneer zij in dienst waren te beschimpen of te bedreigen, was opgenomen. Artikel XIX verduidelijkte dat wie openbare ambtenaren beschimpte of bedreigde, zich blootstelde aan een straf die kon oplopen tot 10 keer de *mobileire contributie*, of een vertienvoudiging van de verschuldigde belasting, en 2 jaar opsluiting. Artikel XX legde dezelfde straffen op aan wie leden van de nationale garde - militairen dus - of gendarmes beledigde of bedreigde, en in artikel XXI was vastgelegd dat wie zich aan dit soort vergrijpen schuldig maakte terstond gearresteerd mocht worden en ter bestraffing voor de vrederechter gebracht moest worden.

Opdat iedereen in het departement van deze strafbepalingen op de hoogte zou zijn, besliste het centrale bestuur dat zij op 500 exemplaren gedrukt moesten worden, in beide talen - het Frans en het Nederlands - en aan de bestuurders van de *municipaliteiten* verstuurd moesten worden. De bestuurders van de *municipaliteiten* moesten er vervolgens voor zorgen dat zij werden voorgelezen, gepubliceerd en geafficheerd in iedere gemeente in hun *municipaliteit*.

Het municipaliteitsbestuur van Hasselt ontving op 25 Fructidor of 11 september een drukwerk met de tekst van het besluit van het departementsbestuur en van de drie artikels². Blijkbaar vereiste de bekendmaking ervan heel wat werk, want pas op de eerste complementaire dag, of 17 september 1798, werd de inhoud van het besluit van het bestuur voorgelezen en aangeplakt. Een medewerker van het municipaliteitsbestuur noteerde de data van ontvangst, publicatie en aanplakking op de omzendbrief, en klasseerde die vervolgens in het archief. Over het effect van dit alles noteerde hij niets.

Rombout Nijssen

² Rijksarchief Hasselt, *Archief van het stadsbestuur van Hasselt*, voorlopig nummer 1891.

